

Styrket arbejdsmiljø med ny teknologi - Gode råd og erfaringer fra ældreplejen

Center for Arbejdsliv,
Teknologisk Institut
Marts 2010

Styrket arbejdsmiljø med ny teknologi

- Gode råd og erfaringer
fra ældreplejen

Udgivet af Teknologisk Institut,
Center for Arbejdsliv, i
forbindelse med projektet
*Styrkelse af arbejdsmiljøet i
ældreplejen med intelligent
teknologi.*

Finansieret af
Forebyggelsesfonden.

Teknologisk Institut
Center for Arbejdsliv
Gregersensvej 1
2630 Taastrup
Tlf.: 7220 2620
Mail: arbejdsliv@teknologisk.dk

Marts 2010

Redigering:
Toke Skou Larsen

ISBN nr.: 978-87-92237-22-4

Indholdsfortegnelse

Teknologi i ældreplejen	2
Flere gevinster med den nye teknologi	4
Implementering	6
- Tag udgangspunkt i behovet	8
- Tid til etiske overvejelser	9
- Nedsæt en projektgruppe	10
- Involver borgere og pårørende	10
- Vigtig ledelsesopbakning	12
- Ildsjele brænder igennem	13
- Løbende evaluering	14
Kontakt	15

Teknologi i ældreplejen

Selvkørende støvsugere, tryghedsalarmer og automatiske toiletter, der selv kan skylle og tørre brugeren, er et lille udpluk af de teknologier, som kan lette hverdagen for både borgere og medarbejdere i ældreplejen.

I en tid, hvor antallet af ældre bliver større og større, og behovet for pleje- og omsorgspersonale vokser til det næsten uopnåelige, kan det være en rigtig god ide at se på mulighederne for at overlade udvalgte og ofte nedslidende arbejdsopgaver til teknologiske hjælpemidler, så der kan frigives mere tid til den personlige pleje og omsorg.

Center for Arbejdsliv på Teknologisk Institut har netop afsluttet et projekt på fem forskellige plejehjem, hvor i alt 11 forskellige teknologier er blevet prøvet af i løbet af en 15 måneders periode fra januar 2009 til marts 2010.

Der er både gode og lærerige erfaringer fra dette projekt, og de kan alle være gavnlige i arbejdet med, hvordan ny teknologi kan bruges i ældreplejen fremover.

Nogle teknologier har været lettere at implementere end andre, men alle teknologier har haft fokus på at forbedre arbejdsmiljøet for medarbejderne, nedsætte behovet for hjælp og dermed øge værdigheden for borgeren, samt øge effektiviteten på arbejdspladsen.

I denne pjece kan du læse om de erfaringer, der er indsamlet i løbet af projektet, og få konkrete bud på hvad der skal til for at sikre en vellykket implementering af nye teknologiske hjælpemidler.

Strygerobot skåner ryg og skuldre

Husassistent Marlene Davidsen på plejecentret Kastanjehaven har fået en strygerobot. Den sparer hende fem timers hårdt strygearbejde om ugen, og har betydet, at hun er stoppet med at gå til fysioterapeut, fordi hendes rygsmerte er forsvundet. Marlene har fået mere tid til andre opgaver, og hun kan hver dag tage hjem med god samvittighed, fordi der er 'rent bord'.

Flere gevinster med ny teknologi

Udgangspunktet for projektet med teknologi i ældreplejen var, at teknologierne skulle forbedre arbejdsmiljøet for medarbejderne, der bruger teknologien. Men derudover har teknologierne både medført større værdighed for borgerne og en øget effektivisering.

Forbedret arbejdsmiljø

En strygerobot, en selvkørende støvsuger eller en robust og fleksibel personlift er alle teknologier, der skåner medarbejderne for hårde og opslidende opgaver, og dermed forbedrer arbejdsmiljøet.

Øget værdighed for borgeren

Når teknologierne kan gøre borgerne selvhjulpne, og de for eksempel selv kan klare et toiletbesøg på det automatiske douchetoilet, øges borgernes værdighed.

Øget effektivisering

De rigtige teknologier, så som selvkørende gulvvaskere, kan skabe en optimering af arbejdet, så der kan bruges flere timer på de opgaver, som maskinerne ikke kan varetage – herunder mere tid til den menneskelige kontakt og omsorg.

Mange teknologier giver ikke udelukkende forbedringer i én af ovenstående kategorier, men skåner både medarbejderen, hjælper borgeren og effektiviserer arbejdsgangene.

Implementering

Når de nye teknologier ruller ind på gangene, er der som regel god stemning og masser af gåpåmod hos medarbejdere og ledere, men entusiasmen kan desværre hurtigt aftage, når de første småproblemer begynder at opstå. Det er nogle gange helt trivielle ting som at finde plads i et skab til en ny type støvsuger, eller at medarbejderne simpelthen glemmer at bruge de nye redskaber, fordi gamle vaner styrer arbejdsrutinerne. For at teknologierne skal blive til succeser, er det vigtigt, at man forsøger at holde fokus og energien.

Vaner er noget af det sværeste at ændre, og har man i 18 år taget fat i spanden og gulvmoppen, når man skal vaske gulv, kan det være vanskeligt at vænne sig til at tage den selvkørende gulvvasker i stedet. Og hvordan er det nu lige, man fylder vand på, og hvor kan den køre, så de ældre ikke falder over den?

Heldigvis kan man gøre meget for at nedtone vanernes magt, så de nye teknologier får en fair chance.

Først og fremmest er det vigtigt at være opmærksom på, hvor væsentlig en velplanlagt implementering er.

Man skal have en god plan for, hvordan man får diskuteret alt fra, hvorfor der overhovedet skal indføres ny teknologi, til hvordan de pårørende reagerer på de nye teknologier i ældreplejen.

At benytte proceskonsulenter, der kan støtte udarbejdelsen af en plan og vejlede og rådgive i de enkelte faser, kan lette arbejdet for ledelse og medarbejdere samt sikre fokus og sparring.

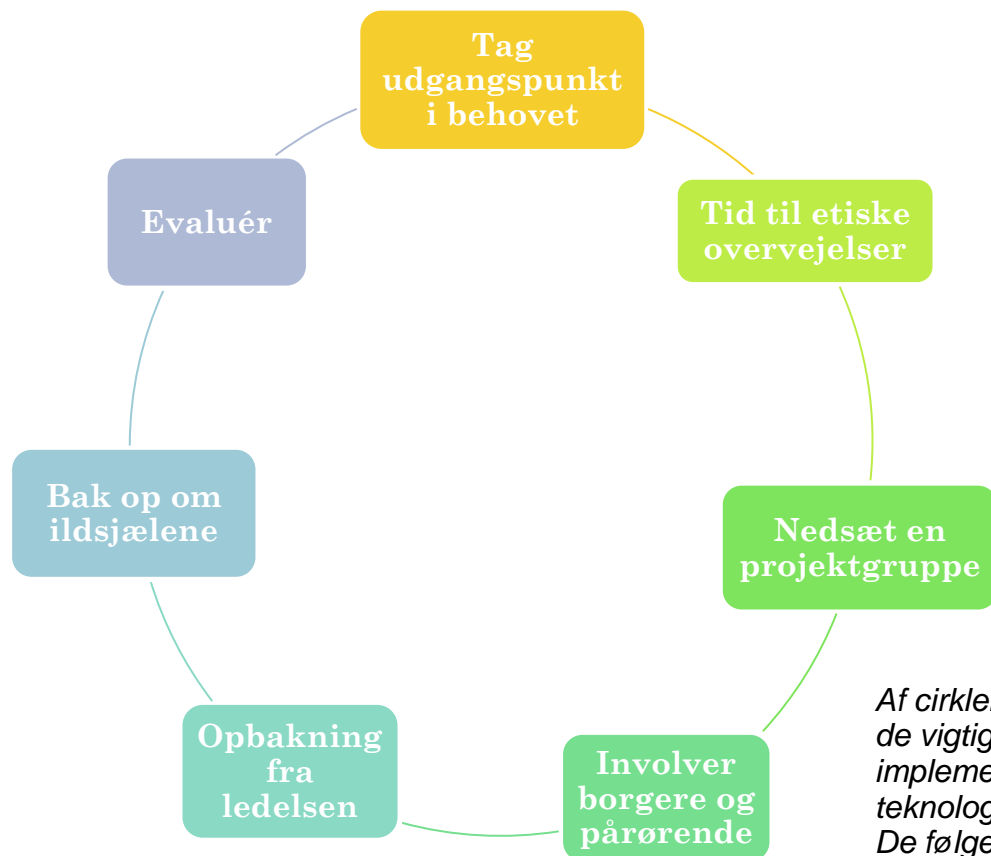

Pedel Gert Nørskov fra Kastanjehaven har en rygskaade, der betyder, at han ikke kan løfte tunge ting. Men med den automatiske trappetjener, kan han let gå op og ned af trapper med tunge læs på sækkevognen.

Hvis implementeringen af nye teknologier skal være succesfuld, skal teknologierne indgå som naturlige hjælpemidler i dagligdagen, og det kan være en stor opgave at tage de nye teknologier til sig og skrotte gamle vaner.

Mange af de medarbejdere i plejesektoren, der kan have glæde af ny teknologi, er ikke vant til at arbejde med teknologi. De har valgt at arbejde med mennesker, og det kan derfor være en stor udfordring at vænne sig til at bruge de nye maskiner og teknologier. Derfor er det nødvendigt at have en god plan for, hvordan implementeringen skal forløbe.

Af cirklen fremgår nogle af de vigtigste aspekter i implementeringen af ny teknologi. De følgende sider vil uddybe de forskellige temaer.

Tag udgangspunkt i behovet

Brugerne ved bedst

Når der skal vælges teknologier til en arbejdsplads, er det utrolig vigtigt, at det er medarbejderne, der skal bruge de nye teknologier, der er udgangspunktet for valget af teknologier. For det er de personer, der bedst ved, hvor de nedslidende og trivielle opgaver findes.

Det vil naturligvis være en ledelsesmæssig beslutning at afgøre, om man gerne vil arbejde med den nye teknologi, men når det kommer til valget af teknologier og selve implementeringen, er det i høj grad medarbejderne, der skal på banen.

Det kan være en god ide at starte hele forløbet med en workshop, hvor ledere og medarbejdere fortæller om deres udfordringer og belastninger i det daglige arbejde.

Denne viden kan bruges som afsæt til at søge teknologiske løsninger.

En solid inddragelse af medarbejderne vil også have den positive effekt, at de føler ejerskab for projektet. Når de selv har været med til at vælge, hvilke teknologier, der skal indføres, vil de måske gå et par ekstra skridt for at få det til at fungere senere i processen.

Der vil givetvis komme tidspunkter, hvor det er lettere at ty til de gamle vaner, selvom det på den lange bane er bedre at investere tid i implementeringen af de nye teknologier.

Der kan være udfordringer med:

- Gamle vaner
- Teknologiens formåen
- Arbejdsgange, der skal ændres
- Nye kompetencekrav

Tid til etiske overvejelser

Der er mange myter og fordomme forbundet til brugen af teknologier inden for pleje- og omsorgsområdet, og det er derfor vigtigt at få talt med både medarbejdere, borgere og pårørende om deres forventninger til teknologierne.

Især medarbejderne, der skal bruge den nye teknologi, skal føle sig trygge. Brugen af teknologi i ældreplejen rejser naturligt spørgsmål om, hvad god pleje og omsorg er. Derfor er det vigtigt at skabe rum til dialog om de etiske aspekter ved brug af ny teknologi – særligt når den nye teknologi benyttes i arbejdet direkte med borgere.

Den faglige vurdering er meget vigtig, når man anvender teknologiske hjælpemidler. Teknologierne er ikke løsrevne maskiner med deres egne liv, de er derimod redskaber, som udelukkende bør bruges på baggrund af grundig omtanke fra fagpersoner.

Og så er det vigtigt at slå fast, at formålet med den nye teknologi ikke er at erstatte medarbejderne med maskiner. Tværtimod er hele ideen, at teknologierne skal overtage de vanskelige, trivielle og nedslidende opgaver, så medarbejderne får mere tid til det, som de er bedst til – nemlig den menneskelige omsorg og kontakt.

Med Paro i armene føler flere demente et meningsfuldt samvær, hvor deres omsorg bliver positivt modtaget og gengældt. Det er dog ikke alle demente, der har gavn af Paro, og det sætter krav til medarbejderne om at bruge Paro fornuftigt og i de rigtige situationer.

Nedsæt en projektgruppe

Succesen med et teknologiimplementeringsprojekt øges, når der nedsættes en projektgruppe til at fastholde implementeringen af de nye teknologier på et godt fremadskridende spor.

Ved at have en projektgruppe er der en gruppe medarbejdere og ledere, der føler et ekstra ansvar for, at projektet skrider fremad. Arbejdspladsen får en synlig gruppe, som de øvrige medarbejdere kan gå til, når de har spørgsmål og input.

Projektgruppen bør bestå af både ledelses- og medarbejderrepræsentanter, og det er vigtigt, at der afsættes tid til, at projektgruppen mødes og kan drøfte udfordringer og dele gode erfaringer i forbindelse med teknologiimplementeringen. Brug af en proceskonsulent til at støtte gruppen øger succesraten.

Involver borgere og pårørende

Selvom brugen af teknologi primært har betydning i dagligdagen for medarbejderne, er det vigtigt, at både borgere og pårørende er involveret i implementeringsprocessen.

Borgere og deres pårørende kan byde ind med vigtig viden om effekter af brugen af ny teknologi. Samtidig mindskes fordomme og frygt for ny teknologi, når kendskab og viden formidles før og under implementeringen.

Mange mennesker er naturligt skeptiske over for at bruge teknologi i ældreplejen, da de frygter, at den menneskelige omsorg forsvinder.

Denne involvering kræver tid samt koordinering. Projektets succes kan i høj grad afhænge af denne involvering. Mange forskellige kommunikative midler må tages i brug - lige fra åbne dialogmøder til nyhedsbreve, opslag med videre.

Med en ny og anderledes personlift kan sygehjælper Jane Bengtson let forflytte de ældre til en stol eller kørestol, så de bliver placeret helt tilbage i sædet. Det betyder, at sygehjælperen ikke behøver at skubbe og trække den ældre på plads, og dermed skåner hun ryg og arme.

Vigtig ledelsesopbakning

I arbejdet med at få ændret de gamle vaner, så teknologierne kommer til deres ret, spiller ledelsen en central rolle.

Ledelsen skal klart tilkendegive, at den satser på den nye teknologi, at det er ok at være i tvivl om, hvordan den virker, og at der er tid og plads til, at medarbejderne kan lave fejl og gøre sig sine erfaringer.

Ledelsen skal, som ved en hver anden forandring, opstille mål og retning for forløbet. Med sit engagement og aktive deltagelse skal lederen vise, at der er fokus og opbakning omkring implementeringen af den nye teknologi, udvikling af nye kompetencer og ændring af arbejdsgange.

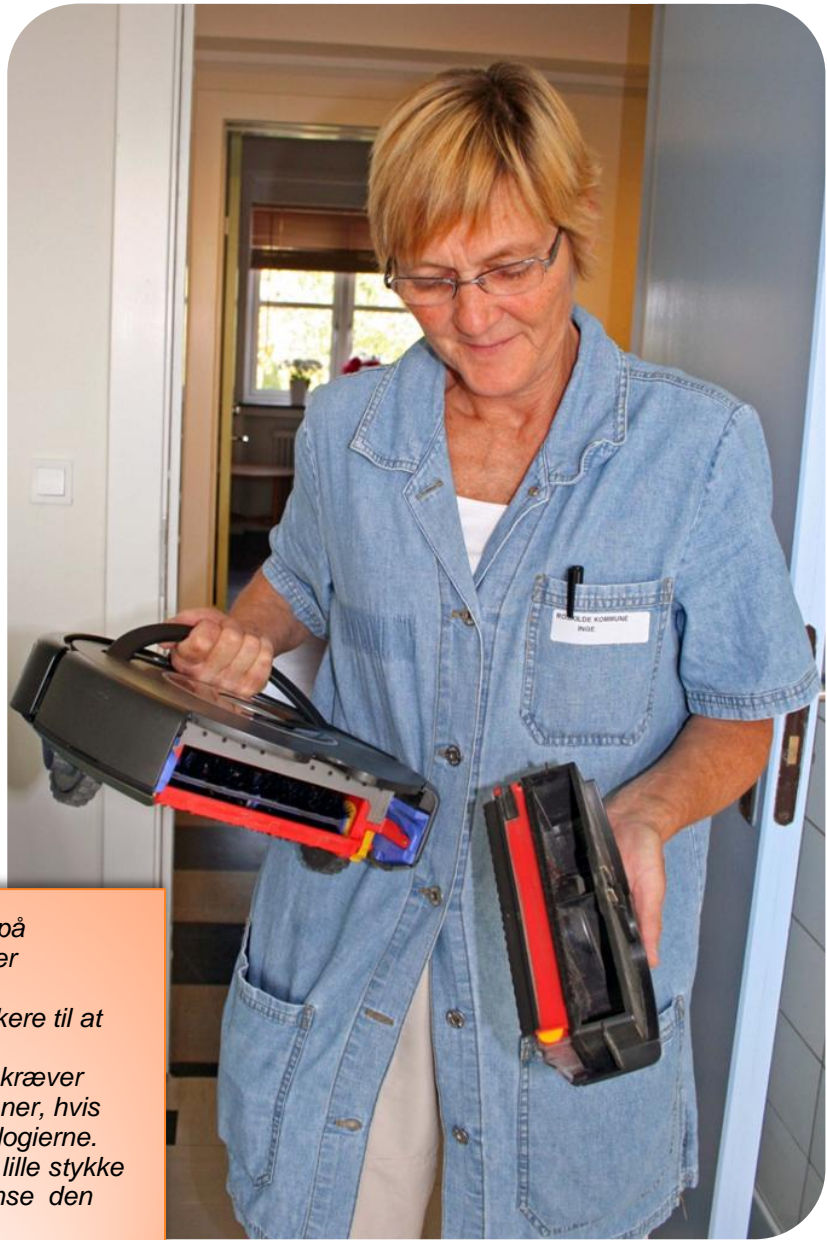

Ildsjæle brænder igennem

I løbet af projektets afprøvning af teknologier, har det vist sig utrolig gavnligt, hvis der er en eller flere ildsjæle ude på arbejdspladserne. Medarbejdere, der virkelig har lyst til at få teknologierne til at lykkes, og som ser dem som kærkomne arbejdsredskaber frem for irriterende belastninger.

Husassistent Inge Bendtsen på plejecentret Kastanjehaven er begejstret for at få hjælp af robotstøvsugere og -gulvvaskere til at klare de nedslidende rengøringsopgaver. Men det kræver omstilling fra gamle til nye vaner, hvis man skal have gavn af teknologierne. Inge har selv måttet bøje et lille stykke jern, som hun bruger til at rense den selvkørende robot.

Løbende evaluering

Det er altid vigtigt løbende at evaluere projekter.

- Har teknologierne den ønskede effekt?
- Kan vi gøre noget for at få implementeringen til at glide lettere?
- Kan teknologierne forbedres?

Spørgsmål som disse er relevante både i løbet af et projekt og selvfølgelig ved afslutningen af et projekt.

Hvis ikke man får stillet disse spørgsmål, går man glip af muligheden for at gøre brugen af teknologi endnu bedre, til gavn for både medarbejdere, borgere, pårørende og arbejdsgivere.

Evaluer også i driftsfasen, for eksempel halvårligt på MED-møder.

Det er ikke alle teknologier, der er relevante alle steder, og kommer man til den konklusion, at en bestemt teknologi skaber mere irritation end gavn, er der selvfølgelig ingen grund til at bevare den.

Kort og godt

- Tag udgangspunkt i behovet
  - Nedsæt en projektgruppe
  - Giv plads til etiske overvejelser om ny teknologi samt god pleje og omsorg
  - Involver borgere og pårørende
  - Sørg for god ledelsesopbakning, især når de første problemer melder sig
  - Bak op om ildsjælene
  - Løbende evaluering af teknologier og arbejdsmetoder
-

På hjemmesiden www.forebyggelsesfonden.dk kan du se videoer med nogle af teknologierne fra projektet i brug og høre om de erfaringer, medarbejderne har haft med teknologierne i forbindelse med projektet *Styrkelse af arbejdsmiljøet i ældreplejen med intelligent teknologi*.

Har du lyst til at vide mere om mulighederne for at bruge teknologi i plejesektoren, så kontakt Charlotte Færch Lotz til en uforpligtende snak på mail: chl@teknologisk.dk eller på tlf.: 7220 2654.

